

HRVOJE JURIĆ: PANDEMIJA KAO SIMPTOM¹

JOSIP PERIŠA
Filozofski fakultet,
Sveučilište u Zagrebu
perisa.josip2@gmail.com

Hrvoje Jurić, profesor etike na Odsjeku za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, knjigom *Pandemija kao simptom* filozofski i bioetički pristupa jednom od najizazovnijih razdoblja suvremena čovjeka – pandemiji koronavirusa, odnosno bolesti COVID-19, koja se svijetom proširila u veljači 2020. godine. Knjiga je sastavljena od predgovora (str. 7–8) i pet poglavlja: (I) „Pandemija kao simptom ili: Lektira u doba korone” (str. 11–79), (II) „Lajk za 1. maj ili: Trostruka propast radničke borbe” (str. 81–90), (III) „Kavez za Minervinu sovu ili: Filozofija u doba korone” (str. 91–105), (IV) „Škola za životarenje ili: Pedagoška poema 2.0” (str. 107–129) i (V) „Pandemijske minijature ili: Pjesnik je neminovan” (str. 131–144). Jurićevi tekstovi nastajali su od ožujka 2020., odnosno od autorove primorane (samo)izolacije nakon puta u Poljsku, do rujna 2020. godine, tj. u razdoblju u kojemu je autor pomno pratio stopu razvoja pandemije i njezine posljedice na svjetske okolnosti na više razina: političkoj, obrazovnoj, javnozdravstvenoj, filozofskoj i bioetičkoj. Na tome tragu, autor u predgovoru najavljuje svrhu ove knjige:

„Brojni teoretičari i teoretičarke iz područja humanističkih i društvenih znanosti to su na samom početku shvatili te prihvatili pandemijsku situaciju kao intelektualni i društveni izazov, nastojeći je teorijski obuhvatiti te izvući odgovarajuće zaključke koji bi imali i praktičku važnost.”²

Iako se Jurić svojim vrijednim zapažanjima i razmišljanjima o novonastaloj pandemijskoj situaciji svrstava u kolektiv humanističkih teoretičara koji zahvaćaju pandemiju COVID-19, nastojeći da njihovi uvidi i zaključci dožive i praktičku primjenu, autorov se doprinos, prije svega, nalazi u pomnom praćenju, prikazu i analizi navedenoga humanističkog kolektiva. Naime, Jurić iscrpno prati scenu humanističkog teoretiziranja (primjerice, Agambena, Hoffmanna, Žižeka i dr.) te svojim refleksijama o humanističkoj reakciji na novonastalu svjet-

1 Jurić, Hrvoje, *Pandemija kao simptom*, DAF, Zagreb, 2021.

2 Ibid., str. 7.

sku situaciju dodatno produbljuje i potencira mogućnosti i doprinose filozofije i bioetike, a samim time i cijele humanistike, artikulaciji temeljnih problema prouzročenih novonastalom pandemijom. Jurić posebno naglašava važnost holističkoga pristupa pandemiji – kako na teorijskoj, tako i na praktičkoj razini – i suprotstavlja se redukcionističkom pristupu. Pandemiju valja, smatra Jurić, pokušati misliti u njezinoj cijelosti. Uvjeren je

„... da je pojava koronavirusa, a zatim proglašavanje stanja epidemije i pandemije, podjednako i medicinsko (virološko, imunološko, epidemiološko, javnozdravstveno) i političko (socijalno, ekonomsko, pravno, medijsko) pitanje.”³

Iako je pandemija koronavirusa primarno medicinsko, tj. epidemiološko i javnozdravstveno pitanje, mnogo stručnjaka iz različitih područja mogu pridonijeti analizi i spoznaji novonastale situacije. Jurić napominje kako je najefektivniji mehanizam zahvaćanja pandemije, na bilo kojoj razini, takav da joj pristupimo u cijelosti, a ne da ju reduciramo na epidemiološki i javnozdravstveni uvid. Autor pita što je zapravo predmet humanističkoga (filozofskoga i bioetičkoga) istraživanja u kontekstu pandemije, odnosno ispostavlja li pandemija „dovoljno dobre razloge za relativiziranje i kršenje temeljnih ljudskih prava”⁴

Prošlo je već dvije godine od autorovih zapisa o pandemiji, a problematika je ostala slična. Naime, iako se pojavilo cjepivo kao fenomenalan produkt medicinske znanosti u svrhu zaštite zdravlja pojedinca i populacije (te u svrhu završetka pandemije), nije se pokazalo učinkovitim u onoj mjeri kojom bi se ostvarili namjeravani ciljevi. Zemlje koje imaju iznimno visoku procijepljenost doživljavaju tzv. „peti val” (ponovno povećani broj zaraženih) te se i dalje ograničavaju slobode i prava (prije svega, s obzirom na javne usluge) necijepljenim osobama. Autorovo pitanje, samim time, ostaje visjeti u zraku kao iznimno aktualno s obzirom na to da se pokazalo da visoka procijepljenost stanovništva ne mora nužno značiti zaštitu od zaraze i njenoga širenja, dok se necijepljenima istovremeno ograničavaju temeljna ljudska prava. Ovdje Jurić ne negira doprinos i značaj medicine u borbi protiv pandemije, nego filozofskim pristupom, husserlijanski rečeno,⁵ stavlja pandemiju u zgrade i pokušava u cijelosti sagledati posljedice koje pandemija ostavlja na pojedinca i društvo.

3 Ibid., str. 45.

4 Usp. *ibid.*, str. 53.

5 Usp. Husserl, Edmund, *Ideje za čistu fenomenologiju*, Naklada Breza, Zagreb, 2007., str. 64– 67.

„Naime, režim izvanrednog stanja, sve i ako ono nije proglašeno, mogao bi narušiti ionako krhke međuljudske odnose manipulativnim generiranjem opreza, sumnjičavosti i paranoje, uz to što ograničava sva i posve suspendira neka ljudska prava, stvarajući time krajnje neobičnu situaciju i za pojedince i za zajednice.”⁶

Autor upozorava da pandemija može imati zazorne posljedice i na više sfera ljudskog života od one isključivo zdravstvene, a to se odnosi primarno na psihoemotivna stanja pojedinaca, međuljudske odnose, odgojno-obrazovne procese itd.

„... moramo biti krajnje sumnjičavi prema ‘pandemijskim mjerama’, koliko god minusa one uspjele spriječiti plusevima u jednoj medicinsko-političkoj *cost-benefit analizi*.”⁷

Jurić ovdje ne pristupa neprijateljski prema javnozdravstvenim mehanizmima (popularne „mjere”) u svrhu čuvanja javnoga zdravlja šire populacije i suzbijanja pandemije, nego propituje posljedice koje epidemiološki mehanizmi imaju na ljudski život u cijelosti. Primjerice, ne možemo u površnoj *cost-benefit* analizi, bez dubljeg promišljanja, zaključiti da je opravdano u svrhu smanjenja zaraze djeci oduzeti pravo na obrazovanje uživo i druženje s prijateljima. Zatim, ne možemo bez empatije i promišljanja o potencijalnim egzistencijalnim problemima, primjerice ugostitelja, zatvarati njihove obrte kako bi se spriječila zaraza, a istovremeno dopuštati nesmetani rad religijskim ustanovama i sl. Mehanizmi koje struka, u suradnji s izvršnom vlasti, donosi zbog suzbijanja širenja virusa ne mogu biti promatrani isključivo i bez ikakva osvrtnja na sfere ljudskog života kojemu izravno ili neizravno štete.

„Što to znači za nas kao ‘pandemične ljude’? Možda ovo: treba se naravno, čuvati zaraze, zbog sebe i drugih, odgovorno i solidarno, ali treba se čuvati i galopirajućih manipulacija te sačuvati psihičko zdravlje i emocionalnu stabilnost, kako bi se sačuvalo slobodu i autonomiju.”⁸

Na kraju, važno je istaknuti da je knjiga *Pandemija kao simptom* jedan iscrpan intertekst u kojemu autor, reflektirajući o posljedicama koje je izazvala pandemija koronavirusa, citira mnoge filozofe i književnike. Autorova načita-

6 Jurić, *Pandemija kao simptom*, str. 54.

7 Ibid., str. 70.

8 Ibid., str. 76.

nost koja se reprezentira u knjizi *Pandemija kao simptom* funkcionalne je naravi – tj. u službi filozofske i bioetičke refleksije o pandemiji – s ciljem praktične primjenjivosti.⁹

⁹ Knjiga *Pandemija kao simptom* načinom pisanja neodoljivo podsjeća na diskurs ranije autorove knjige *Euforija i eutanazija* u kojoj kritički pristupa ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju, pa tako progovara o posljedicama na unutarnji ustroj Republike Hrvatske, odgojno-obrazovne procese, položaj radnika i mnoge druge sfere ljudskog života. O tome vidi više u: Jurić, Hrvoje, *Euforija i eutanazija: akutni zapisi o kroničnim problemima*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2019.